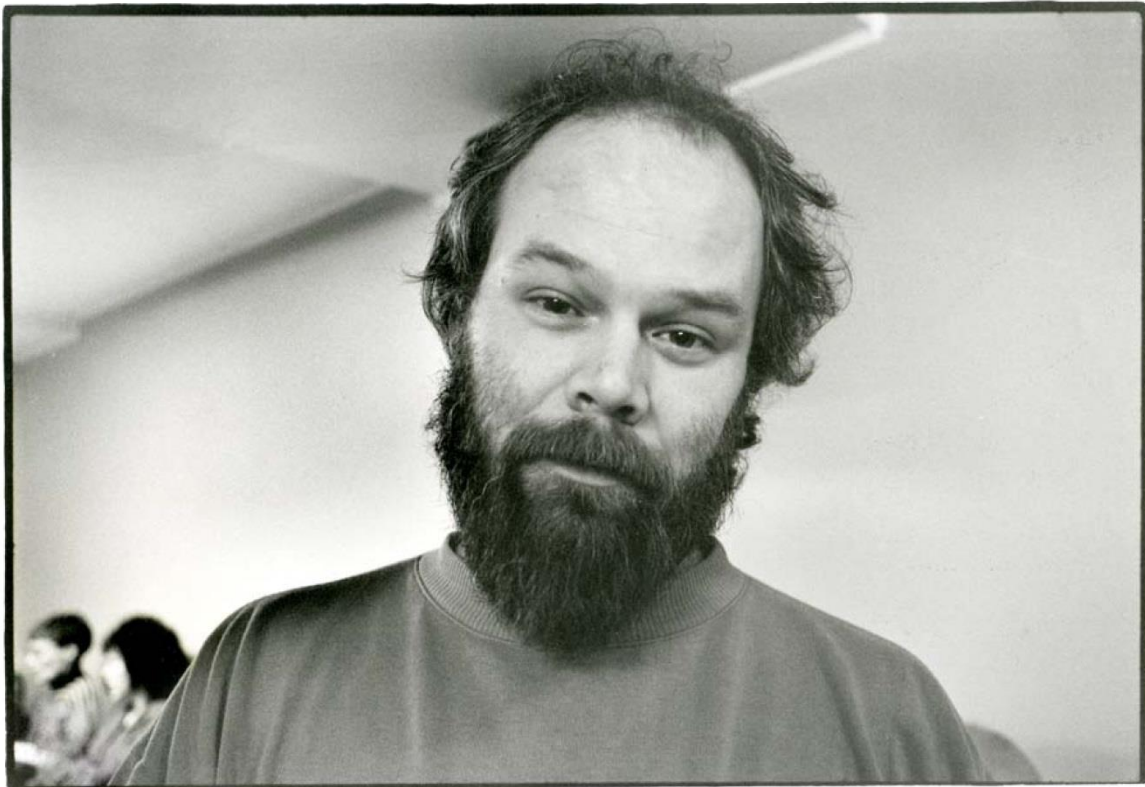

En revolutionär har gått ur tiden – Anders Hagström 1955–2018

Introduktion

Anders Hagström är död – leve hans minne!

Jag lärde känna Anders redan på 1970-talet, som medlem av Socialistiska Partiet och som skribent i veckotidningen *Internationalen*. Vi hade en hel del med varandra att göra redan på den tiden, men vi kom att särskilt intensivt samarbeta efter bildandet av *marxistarkiv.se* 2005 och fram till slutet av 2015, då hans alltmer svåra sjukdom förhindrade honom att aktivt bidra. Under de aktiva åren fungerade han både som skribent och idégivare – de första artiklarna av honom på marxistarkivet är daterade 2006.

Anders var mycket produktiv som skribent och översättare. Förutom att skriva om olika aspekter av arbetarrörelsens historia, deltog han i debatter både internt (i de organisationer som han var medlem i) och utåttriktat, via artiklar och broschyrer.

Och när det i kölvattnet på upproren i Libyen och Syrien (2013) uppkom en intensiv, och ibland ganska infekterad debatt, då deltog Anders på samma sida i debatten som undertecknad, se: [Debatt om Syrien](#). Anders bidrog till denna debatt fram till senhösten 2015, då hans sjukdom medförde att han i allt mindre utsträckning kunde ta del i politiska diskussioner och bidra med nya artiklar.

Jag minns Anders som en god kamrat, en hängiven revolutionär, en mycket god skribent med utomordentliga kunskaper om marxismen och arbetarrörelsens historia. Hans artiklar och skrifter kommer att leva och inspirera långt efter hans död. De utgör en rik källa till kunskap.

Allra sist i denna artikelsamling så har jag sammanställt information om de arbeten av Anders Hagström som finns på marxistarkivet.

Men först kommer tre artiklar till Anders Hagströms minne ur veckotidningen *Internationalen* nr 15 2018.

Martin F 26/4 2018

Anders Hagström 1955 – 2018

Internationalens mångåriga skribent Anders Hagström har gått bort efter en längre tids sjukdom. Därmed försvinner inte bara en kamrat och socialist, avhållen människa och familjemedlem. Det är också en reservoar av kunskap om arbetarrörelsen och socialismen som lämnar oss. En källa till vetande som upphör. En förmåga att lära ut och förklara som släcks.

Vi var länge partikamrater. Inte personligt nära, men i en politisk gemenskap som krävde mycket. Egentligen är det först nu, efteråt, jag genom Anders livskamrat frågar, och får svar. Jo, Anders föddes i en arbetarfamilj i Lidköping och blev den förste att studera, socialantropologi på Göteborgs universitet och ekonomisk historia. Han skulle under många år jobba som lärare – men det var politiken, marxismen, som blev hans livsuppgift.

1970-talets Vietnamrörelse öppnade hans väg till vänstern och efterhand Socialistiska Partiets föregångare. För Anders kom socialistisk bildning att stå i centrum. Han läste kopiöst, ja grävde sig fram genom arbetarrörelsens och socialismens historiska erfarenheter. Både längs huvudspåren och irrgångarna. Men inte bara för att själv söka förstå utan också för att förmedla och bryta igenom nuets tyranni, vanföreställningar – och glömska. Genom en växande skriftställning i *Internationalens* spalter, i tidskriften *Fjärde Internationalen* och andra forum, skapade han i själva verket ett slags marxistisk historiebibliotek som spände från den första jakobinska kommunismen i franska revolutionens efterbörd till Pragvåren 1968 och den portugisiska revolutionen 1974 – till den nyliberala världsomvälvningen efter murens fall.

Här finns de stora skeendena som socialdemokratins augusti 1914, Oktoberrevolutionen, Kommunistiska internationalen, fascismen, spanska inbördeskriget, stalinismen, Kinesiska revolutionen, Ungernupproret... Här är Rosa Luxemburg och Clara Zetkin, Mao och Malcolm X, Joe Hill och Kata Dalström – ”strupavskärarnas hjälpkärring”. Men också för svenska läsare mindre välkända Mother Jones, irländskan Mary Harris Jones som agiterade för de amerikanska gruvarbetarna genom det sena 1800-talets blodiga strider. Och Joseph Weydemeyer, Friedrich Engels’ vapenbroder från 1848:s tyska uppror, som blev arbetarledare i USA och överste på nordstaternas sida i inbördeskriget på 1860-talet.

Anders Hagströms skriftställning slingrade sig genom världshistorien och arbetarrörelsens segrar, nederlag, brister och förmågor, heroism och skurkaktiga bedrägerier – och stalinistiska massmord.

I viss mening skulle Anders H kunnat beskrivas som ”ortodox trotskist”. Jag tror inte att han själv skulle ha gillat det, åtminstone inte under senare delen av livet. Han beskrev det själv som att han kände sig ”ute ur ghetton”, när han återvände till Socialistiska Partiet efter att under en tid deltagit i ett mer rättroget projekt. Hans historieskrivning kunde allmänt tyckas följa en slags story som präglade stora delar av den trotskistiska rörelsens övergripande berättelse. Men den gjorde det inte på något dogmatiskt och klichéartat sätt utan med blick för detaljer, det krokiga och svåra.

Anders noggrannhet var omtalad, hans historieskrivning fick inte slarvas fram, var ingen agitation. Han kom helt enkelt att bli en lärare, med förmåga att dela med sig av sin lärdom, på ett spännande sätt som kunde nå långt utöver de inlästas krets.

Som person beskrivs Anders som anspråkslös och helt utan behov av yttre ting och flärd. Hans livskamrat beskriver honom som ”den snällaste man jag någonsin känt” och minns honom från en grusväg en tidig vårmorgon ”ute på landet nära vår lilla gård. Det är kyligt. På vägen sitter en padda, som inte kan röra sig i kylan. Anders ser att paddan kommer att bli överkörd. Han tar upp sin tjocka arbetshandske ur fickan, plockar försiktigt upp paddan och bär hem den i handen till en rishög på tomten, som används till att övervintra igelkottar. Där stoppar han försiktigt in paddan.”

Nu är Anders, som stred mot den historiska glömskan, borta. Många av hans artiklar finns på marxistarkiv.se och fler kommer att läggas upp. Nya generationer av socialister och jämlikhetskämpar har där en liten skatt som glimmar genom tiden och rummet. En på tok för anspråksfull formulering, skulle Anders sagt, och stillsamt grävt vidare.

Håkan Blomqvist

Till minne av Anders Hagström

Det var med sorg jag tog del av meddelandet om Anders Hagströms död. Vi arbetade nära ihop under i stort sett ett årtionde och hans död är en förlust för den socialistiska rörelsen här i landet.

Anders och jag var drivande i bildandet av Arbetarmakt i slutet av 1994. Från den tiden och fram till 2001 hade Anders och jag ständig kontakt med varandra, ofta dagligen. Han bidrog på ett konstruktivt sätt till arbetet och skrev och redigerade åtskilliga artiklar. Arbetarmakt publicerade flera broschyrer av Anders: *Spanska inbördeskriget 1936-39* och *Från ungdomsuppror till generalstrejk. Maj 1968*. Tillsammans skrev och översatte vi broschyren *Aldrig mera Auschwitz* och tillsammans översatte vi Trotskijs *Sovjetunionens klasskaraktär*. Anders och jag skrev åtskilliga artiklar i eget namn, ibland skrev vi tillsammans, och vi diskuterade texterna timme efter timme.

Jag delade hans starka intresse för arbetarrörelsens historia och där kunde vi mötas helt och fullt. Jag imponerades av hans djupa bildning när det gäller rörelsens historia, men mitt tålamod utsattes ibland för påfrestningar genom hans eftertänksamhet. Våra temperament stämde inte så väl, men jag har den största respekt för hans verksamhet i rörelsens tjänst. Han var en ärlig kamrat som aldrig nedlät sig till intriger utan öppet formulerade sina åsikter, även när de avvek från majoritetens.

Våra vägar skildes 2001 [i samband med EU-toppmötet i Göteborg]. Under många hade vi inte någon kontakt att tala om. Han ringde mig emellertid för ett par år sedan och då fick jag reda på att han var sjuk.

Tänkarna går till hans livskamrat och hans dotter.

Per-Olof Mattsson

Farväl käre vän och kamrat

Min gamle vän och politiske stridskamrat Anders Hagström har avlidit. Under senare år led han av en svår form av Parkinsons sjukdom och jag förmodar att det var den som till slut bröt ner honom.

Anders gick med i Socialistiska Partiet på 1970-talet.

Över tid blev både jag och Anders missnöjda med den politiska utvecklingen inom Socialistiska Partiet och Fjärde Internationalen. Detta ledde till att vi 1994 bröt med SP och bildade Arbetarmakt, för att sedan lämna i samband med EU-kravallerna i Göteborg 2001.

Därefter bildade vi ”tankesmedjan” Socialistiskt Alternativ. I verkligheten en kollektiv blogg, där Anders och jag producerade det mesta materialet. Vi hade förvånansvärt många läsare, men politik handlar om att åstadkomma konkreta resultat. Så vi gick så småningom med i Vänsterpartiet, eftersom vi upplevde att partiet var inne i en dynamisk fas som höll på att spränga dess gamla stalinistiska ramar.

För Anders del blev Vänsterpartiets reformistiska hållning en svår prövning. Efter att ha diskuterat skötseln av kommunens gräsmattor en gång för mycket fick han nog och återvände till SP.

Vid de tillfällen när jag kombinerade politik och semester hemma hos Anders och Bodil, så var det ett synnerligen välkommet avbrott i mitt inskränkta liv. Deras hem var också förvånansvärt rustikt: hästar på gården och huset fullt med hundar, samt en stor katt som ockuperade köksbordet! Anekdoter om när deras gårdsplan var full med älgar, när deras energiska vallhundar inte hittade annat att valla! Förhoppningsvis har Anders nu fått en egen änglahund, som kan valla hem de revolutionära massorna.

John Andersson

Anders Hagström på marxistarkivet

På *marxistarkiv.se* finns ett stort antal artiklar och andra texter av Anders H. De flesta av dem återfinns under rubriken *Skribenter* → *Hagström, Anders*.

Direktlänk: [Hagström, Anders](#).

Det finns även artiklar av honom i andra artikelsamlingar, se t ex [Koreakriget](#) och [En gammal stalinist och Andra världskriget](#) (om mao-stalinisten Nils Holmberg). Artiklar finns även upptagna i andra avdelningar, som *Sverige* → *Svensk högerextremism*.

Undertecknad har tillgång ett flertal AH-artiklar som hittills inte publicerats på marxistarkivet, däribland om 1:a världskriget, de kinesiska och portugisiska revolutionerna och grekiska inbördeskriget, liksom ett antal bokrecensioner. Dessutom har Anders H själv sammanställt en omfattande artikelsamling. Allt detta kommer att publiceras efter hand på marxistarkivet (samtidigt med denna artikel publicerar vi en artikel om [Den svenska revolutionen 1917-18](#)).

* * *

Bland de lite större artiklar/artikelsamlingar/broschyrer som har Anders H som upphovsman, och som redan finns på marxistarkivet, vill jag särskilt rekommendera följande:

[Oktoberrevolutionen 90 år](#). Beskriver hur revolutionen segrade, men också kortfattat utvecklingen efteråt, hur revolutionen urartade och stalinismen tog över.

[Den tyska revolutionen 1918-19](#) och [Den tyska kommunismens tragedi](#). Om det tyska kommunistpartiets historia, fram till 1933.

[Om fascismen och nazismen i Italien, Tyskland, England och Norden](#)

[Spanska inbördeskriget 1936-39](#)

[Artiklar om Andra världskriget](#). Tar bl a upp Molotov-Ribbentrop-pakten, Finska vinterkriget, Nazitysklands attack på Sovjet, atombombningarna av Japan under krigets slutskede, början av det kalla kriget m m.

[Bidrag till diskussionen om Socialistiska Partiet](#), 2-betygsuppsats i Ekonomisk historia av Anders Hagström och Thomas Rahmberg (det handlar om SP på 1930-talet, inte dagens SP).

[Från ungdomsuppror till generalstrejk – maj -68](#). Innehåller även ett tillägg som tar upp utvecklingen i Frankrike fram mars 2008.

MF